

SVAPKB-ja: historiku, qëllimet dhe pritshmëritë

Një mundësi për një vlerësim të ndershëm e të sigurtë dhe një dialog transparent e progresiv

Thanasis Apostolou*

SVAPKB-ja dhe trupat kompetente të Kombeve të Bashkuara

Ideja për të mbajtur një Seancë të Veçantë të Asamblesë së Përgjithshme mbi drogat daton nga viti 2009. Në atë vit Asambleja e Përgjithshme miratoi rezolutën 64/182 që rekomandon se Asambleja e Përgjithshme mban një seancë të veçantë për të adresuar problemin botëror të drogës;¹

Në 2009-ën, në segmentin e pesëdhjetë e dytë të seancës së nivelit të lartë të Komisionit mbi Drogat Narkotike, u miratua Deklarata Politike dhe Plani i Veprimit mbi “Bashkëpunimin Ndërkombëtar drejt një Strategjie të Integruar e të Balancuar për t’u Përballur me Problemin Botëror të Drogës”. Deklarata Politike e 2009-ës u miratua nga Komisioni i Drogave Narkotike (KDN- angl. CND) pas një diskutimi të zgjatur mbi përdorimin e termiit “Reduktim i Dëmit” në deklaratë. Në fund fjalët “reduktim dëmi” nuk u pranuan. Alternativa ishte fjalia “përkujdesi dhe shërbimet e lidhura mbështetëse”.²

Njëzet e tetë (28) shtete paraqitën në fund të sesionit të KDN-së një deklaratë në të cilën ata në mënyrë të qartë deklaruan se do ta lexonin fjalinë “përkujdesi dhe shërbimet e lidhura mbështetëse” si “shërbime të reduktimit të dëmit”. Ato vunë në dukje se shumë shtete, organizata ndërkombëtare dhe OJQ i quajnë këto shërbime “shërbimet e reduktimit të dëmit”. Këto përqasje të ndryshme janë shenja të një rritjeje të mosmarrëveshjes midis shteteve që pro-

pozojnë mbajtjen e politikave aktuale të drogës dhe atyre që kërkojnë risi. Propozimi për të mbajtur një seancë të veçantë të Asamblesë së Përgjithshme shënjon këtë përqasje pakëz të ndryshme midis KDN-së dhe Asamblesë së Përgjithshme të Kombeve të Bashkuara.

Rezoluta 69/200 e Asamblesë së Përgjithshme të 2014-ës tregon qartë karakterin dhe përmbajtjen e SVAPKB-së së ardhshme. Rezoluta riafirmon se Asambleja e Përgjithshme “në seancat e saja të veçanta mbi problemin botëror të drogës në 2016-ën do të adresojë çështje thelbësore mbi bazën e principit të përgjegjësisë së përbashkët dhe në konformitet të plotë me qëllimet dhe principet e Kartës së Kombeve të Bashkuara, ligjit ndërkombëtar dhe Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut dhe në veçanti duke respektuar sovranitetin dhe integritetin territorial të të gjithë të drejtave dhe respektin e ndërsjellë midis shteteve”. Është e habitshme se si kjo rezolutë nuk i referohet në këtë pikë tri konventave ndërkombëtare të drogave, por limitohet vetëm brenda karakterit të Kombeve të Bashkuara, ligjit ndërkombëtar dhe Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut.³

Në rezolutën 67/193 Asambleja e Përgjithshme përshkruan në mënyrë më precize qëllimin e Seancës së Veçantë të Asamblesë së Përgjithshme. “Seanca e Veçantë e Asamblesë së Përgjithshme do të rishqyrtojë progresin në implementimin e Dekla-

ratës Politike dhe Planit të Veprimit në Bashkëpunimin Ndërkombëtar drejt një Strategjie të Integruar e të Balancuar Kundër Problemit Botëror të Drogës, përfshirë një vlerësim mbi arritjet dhe sfidat në luftën kundër problemit botëror të drogës, brenda kuadrit së tri konventave ndërkombëtare të kontrollit të drogës dhe instrumenteve të tjerë relevante të Kombeve të Bashkuara”.⁴

Rezoluta e Asamblesë së Përgjithshme duket më e hapur dhe shpreh vullnetin për t’u angazhuar në një diskutim të hapur, transparent dhe progresiv. Fjalimet e Zv/Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara të bëra në takimin e Nivelit të Lartë të KDN-së në mars të 2014-ës dhe në takimin e krijimit të Task Forcës së Shoqërisë Civile (TFSHC- angl. CSTF) theksoi nevojën për një debat të hapur dhe mirëkuptues. “Ne duhet ta dëgjojmë njëri-tjetrin me kujdes dhe të përfshihemi në diskutime. Ka perspektiva dhe sfida të ndryshme në rrugën para nesh”- deklaroi Zv/Sekretari i Përgjithshëm në mbledhjen e TFSHC-së. “Ne duhet ta pranojmë” tha ai, “që tregu i drogës përbën kërcënim për paqen dhe sigurinë kombëtarisht dhe ndërkombëtarisht. Kombëtarisht, rrjetet kriminale janë një kërcënim për shoqëritë, ushqejnë korrupsionin. Ato janë një burim financimi i grupeve të armatosura jo shtetërore, që furnizojnë me dhunë dhe paqendrueshmëri dhe pengojnë respektimin e të drejtave njerëzore... Problemi i drogës gjithashtu përfshin tragjeditë njerëzore. Fjalët e para të Kartës së Kombeve të Bashkuara “ne njerëzit” na kujtojnë se ne duhet t’i ndihmojmë njerëzit të jetojnë me dinjitet. Diskriminim, stigmë, efektet e mëdha dëmtuese e dënimeve të gjata nëpër burgje për kundravajtje ligjore të vogla... Ne duhet të sigurojmë akses në substancat e kontrolluara për lehtësimin e dhimbjeve, ne duhet të promovojmë shërbimet për parandalimin e HIV-it dhe ne duhet të mbrojmë të rinjtë, të parandalojmë përdorimin pa i kriminalizuar ata. Në nivel ndërkombëtar Kombet e Bashkuara

kërkojnë një balancim të kontrollit të drogës dhe ne e njohim rolin që konventat luajnë. Ne mund të ndërtojmë një qasje multi-sektoriale bazuar në partneritet dhe bashkëpunim. Kjo përfshin shoqërinë civile dhe komunitetin shkencor”.

Duke reflektuar mbi formulimin e përdorur në të gjitha këto rezoluta mund të themi se trupat e Kombeve të Bashkuara dhe në veçanti KDN-ja dhe Asambleja e Përgjithshme bënë përpjekje të mëdha për të pajtuar pikëpamjet rreth objektivave të SVAPKB 2016 dhe funksionit të tij në kuadrin e diskutimeve mbi sistemin aktual të kontrollit të drogës. Ata i referohen zgjidhjeve të njëri-tjetrit, por në të njëjtën kohë mbajnë qëndrimet e tyre ku KDN-ja është e matur dhe nuk guxon ta distancojë veten nga terminologjia tradicionale që është përdorur deri më tani. KDN-ja ka filluar të njohë sfidat me të cilat duhet përballur, por është e rezervuar në identifikimin e qartë të tyre. Reduktimi i dëmit nuk është përmendur, dekriminalizimi i përdoruesve dhe aplikimi i praktikave, si faqet e konsumimit të mbikqyrur, shmangen me kujdes. Zhvillimet mbi çështjen e Kanabisit që po zënë vend kudo dhe po implementohen në praktikë, pavarësisht kritikave të Bordit Ndërkombëtar të Kontrollit të Narkotikëve, janë të përjashtuar nga debati.

Zhvillimet politiko-sociale dhe SVAP-KB-ja

Përveç debateve në nivelin e Kombeve të Bashkuara, nevoja për të patur një Seancë të Veçantë të Asamblesë së Përgjithshme mbi drogën, u njoh dhe u mbështet gjerësisht nga një sërë aktorësh politik dhe social. Mjedisi social në ndryshim, vëzhgimi që masat kombëtare dhe ndërkombëtare të përballonin në mënyrë adekuate fenomenin e drogës nuk çuan në rezultate pozitive, por në të kundërt rezultuan në pasoja negative që i bënë shumë vende të përkrahnin SVAPKB-në.

Vendet më të zëshme që avokuan për ndryshim janë vendet e rajonit të Ameri-

kës Latine. Në mënyrë të padiskutueshme ato mbajnë barrën më të madhe të pasoja-ve të politikave mbi drogat që janë imponuar nga SHBA që prej presidentit Nikson në 1970-ën dhe kanë prezantuar planin e “luftës ndaj drogave”. Kolumbia, Brazili dhe Meksika ishin inicjatorët e një lëvizjeje të shkëputjes nga mënyrat tradicionale të të përballurit me problemin e drogave dhe filluan një debat për zgjidhje alternative. Ish presidenti Fernando Henrique Kardoza (Brazil), Çesar Gaviria (Kolumbia) dhe Ernesto Zedillo (Meksikë) formuan Komisionin Latino-Amerikan mbi Drogat dhe Demokracinë në 2009-ën dhe publikuan deklaratën “Drogat dhe Demokracia: Drejt Ndryshimit të një Paradigme”. Komisioni kishte si qëllim “të thyente heshtjen dhe të hapte debatin”. Duke pranuar rezultatet e pamjaftueshme të politikave aktuale dhe pa harruar përpjekjet e pafundme të ndërmarra në të kaluarën, komisioni nisi një debat të gjerë në lidhje me strategjitë alternative. Për sa i përket përfshirjes së shoqërisë civile komisioni vë në dukje se “është koha e duhur për të përfshirë në diskutim sektorë të shoqërisë që deri më tani kanë qëndruar të distancuar nga problemi i drogës nën supozimin se zgjidhja e këtij problemi është një çështje që i takon autoriteteve publike”.⁵

Në 2011-ën u formua Komisioni Global i Politikave të Drogës duke vazhduar eksperiencën e suksesshme të Komisionit Latino-Amerikan mbi Drogat dhe Demokracinë. Presidenti Kardoza i Brazilit, Gaviria i Kolumbisë dhe Zedillo i Meksikës u bënë anëtarë të këtij komisioni të ri që përbëhet nga më shumë ish-presidentë, ministra dhe persona nga disiplina të ndryshme. Komisioni Global lëshoi një raport në 2011-ën me qëllim sjelljen në nivel ndërkombëtar të një diskutimi informues me bazë shkencore rreth mënyrave humane dhe efektive për të reduktuar dëmin e shkaktuar nga drogat te njerëzit dhe shoqëritë.

Organizata e Shteteve të Amerikës (OSHA – angl. OAS) publikoi në 2013-ën një

raport mbi të ardhmen e politikave mbi drogat. OSHA-ja kërkoi për këtë raport në proces përgatitje një debat mes Shteteve të Amerikës rreth rezultateve dhe efekteve alarmante të politikave aktuale mbi drogat dhe shpjegimin e qasjeve të reja për një përgjigje efektive ndaj problemit të drogës. Shumë drejtues shtetesh të Amerikës Latine ngritën shqetësime rreth impakteve negative të politikave aktuale, dhunës së vazhdueshme në vendet e tyre, me shumë viktime, korrupsion dhe mbizotërimin e krimit të organizuar. Faktorë këta që pengojnë zhvillimin e shteteve të tyre dhe kontribuojnë në paqëndrueshmëri, furnizojnë korrupsionin dhe prekin negativisht mirëqenien e qytetarëve. Raporti konsiston në dy pjesë: Raporti Analitik dhe Raporti i Skenarëve. Raporti i parë bën një analizë të efekteve, dobësive dhe sfidave të politikave mbi kontrollin e drogës në rajon. Ai i referohet trendeve aktuale, praktikave dhe politikave. Raporti i dytë përmban një përshtetë të skenareve alternativë që mund të ndiqen në të ardhmen duke ju referuar “pro-ve dhe kundër-ve” të secilit skenar, si dhe rezultateve të pritura.

Këto studime në Amerikë janë pjesë e një lëvizjeje më të gjerë ku një sërë shtetesh kanë miratuar ligje që rregullojnë Kanabisin dhe prezantojnë metoda të reja trajtimi dhe shërbime e programe të reduktimit të dëmit.

Në Shtetet e Bashkuara një numër në rritje i shteteve marrin masa legislative për prodhimin dhe disponimin e kanabisit për qëllime mjekësore dhe rekreative. Përdorimi i të dyjave, marjuanës rekreative dhe mjekësore është legalizuar plotësisht në shtetet e Alaskës, Kolorados, Oregonit dhe Uashingtonit. Kanabisi është legalizuar plotësisht në Uruguai. Një numër i madh shtetesh nuk e kanë legalizuar, por e kanë dekriminalizuar kanabisin për përdorim rekreativ.⁶

Vende evropiane kanë sfiduar që prej viteve 70-të një sërë aspektesh të sistemit

të kontrollit të drogës me Hollandën dhe Zvicrën si shembujt më në zë. Dallimi ndërmjet drogave të rënda dhe atyre të lehta, dekriminalizimi i përdoruesit, trajtimet zëvendësuese, aksesimi i shiringave dhe shërbimeve të tjera të reduktimit të dëmit janë prezantuar në rrjedhën e kohës pothuajse gjithmonë me komente negative nga Bordi Ndërkombëtar i Kontrollit të Drogës (BNKD- angl.INCB), por në të njëjtën kohë me efekte pozitive. Në 2001-in Portugalia miratoi një ligj mbi drogën, që edhe pse e ka mbajtur statusin “ilegale” për përdorimin ose mbajtjen e ndonjë droge për përdorim personal, e ndryshoi shkëlqen nga një kundravajtje kriminale në një kundravajtje administrative. Kjo masë dekriminalizuese ka pasur efekte pozitive dhe është diskutuar gjerësisht si një praktikë e mirë. Në dekadën e fundit, një sërë vendesh në Evropë prezantuan legjislacionin që lejon kultivimin dhe disponimin e marjuanës mjekësore. Marrëveshjet ndërkombëtare lejojnë kultivimin dhe disponimin e kanabisit për arsye mjekësore nën kontrollin e shtetit dhe nën një sërë kushtesh të caktuara. Këtu shohim efektin e aplikimit praktik të marrëveshjeve për kontrollin e drogës që në gjashtëdhjetë vitet e shkuara janë dominuar nga dallimet, ku edhe përdorimi i lejuar i kanabisit dhe implementimi i programeve të reduktimit të dëmit, konsideroheshin të jashtëligjshme.

Një studim mbarëkombëtar mbi rregulloret që lidhen me kanabisin, tregon se shumica e vendeve kërkojnë zgjidhje ndërkohë që trupat kompetente ndërkombëtare po reagojnë negativisht pa ndonjë efekt praktik. Në shumë vende evropiane po implementohen forma të reja mbi mënyrat e bashkëveprimit me përdoruesit, si faqet e mbikqyrura të përdorimit të drogës dhe trajtimet asistuese të heroinës. Edhe në Australi e Zelandën e Re ka zhvillime të ngjashme me ato në Evropë dhe Amerikë.

Shtetet në Lindjen e Mesme, Gjiri Persik, Azia Qendrore, Perëndimore, Juglindore

dhe Afrika janë përballur me një rritje të përdorimit të drogës. Në këto vende ka një sërë OJQ-sh, veçanërisht në fushën e reduktimit të dëmit, që kanë prezantuar metoda të reja të trajtimit dhe kanë sfiduar politikat ekzistuese të drogave. Gjithësesi politikat kombëtare që kriminalizojnë përdorimin e drogave në këto rajone të botës mbeten mbizotëruese. Këto politika reflektohen në një masë të caktuar në diskutimet ndërkombëtare siç ka ndodhur në forumet ndërkombëtare, siç është edhe KDN-ja. Vendet nga këto rajone e kanë të vështirë të pranojnë heqjen e dënimit me vdekje për vepra të lidhura me drogën dhe nuk janë të gatshme të futin metoda të reja të trajtimit dhe zvogëlimit të dëmit. Numri në rritje i këtyre OJQ-ve në këto rajone bën një punë jashtëzakonisht të mirë në një mjedis tepër të pa favorshëm.

Kontributi i shoqërisë civile: OJQ-të dhe komuniteti shkencor

Kontributi i shoqërisë civile në këto diskutime është i një rëndësie të veçantë. Ai është shumë cilësor dhe gjithmonë e më shumë po njihet roli i shoqërisë civile nga pjesa më e madhe e shteteve anëtare të Kombeve të Bashkuara. Kjo njohje është shprehur zyrtarisht në dokumentet e Komisionit mbi Drogat Narkotike dhe është konfirmuar nga një numër i madh aktivitetesh të përbashkëta në nivel kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar. Kontributi i OJQ-ve përmendet më shumë dhe është më brenda temës ndoshta sepse, edhe pse OJQ-të nuk janë aspak kundër marrëveshjeve ndërkombëtare, ato shohin se konventat aktuale të kontrollit të drogës nevojiten të ndryshojnë dhe të përshtaten me njohuritë më të fundit shkencore, të bazohen në fakte dhe të pasqyrojnë realitetet e jetës së përditshme. Institutet kërkimore dhe OJQ-të kanë publikuar në vitet e shkuara një sërë raportesh hulumtuese dhe dokumente politikash. Përveç kësaj, raportet në lidhje me efektin e projekteve inovative të kryera nga OJQ-të njihen si kontribut me vlerë në sjelljen e risive në politikat mbi drogat.

Në nivelin e Kombeve të Bashkuara dy komitetet e njoura të OJQ-ve, Komiteti i OJQ-së së Vjenës (KOJQV- angl. VNGOC) dhe Komiteti i OJQ-së së Nju Jorkut (KOJQNJ- angl. NYNGOC) po punojnë së bashku në Task Forcën e Shoqërisë Civile (TFSHC- angl.CSTF). TFSHC-ja “u dizenjua të siguronte një angazhim të balancuar dhe përfshirës së shoqërisë civile, si dhe të koordinonte procesin përgatitor të Sesionit Special të Asamblesë së Përgjithshme të Kombeve të Bashkuara (SVAPKB- angl. UNGASS) mbi problemin botëror të drogës në 2016-ën”.⁷

Në fund të marsit të vitit 2015 TFSHC-ja nisi një studim global për të matur nivelin e ndërgjegjësimit, dijes dhe interesit të shoqërisë civile për të marrë pjesë aktivisht në procesin përgatitor të SVAPKB 2016 në nivelet rajonale e globale. Rezultatet e studimit mundësuan një pasqyrim të punës së OJQ-ve aktive në fushën e drogës, fushat e ekspertizës, prioritetet dhe shqetësimet kryesore për t’u adresuar në SVAPKB. Studimi është përdorur për rekomandimet e TFSHC-së në të ashtuquajturin “Drafti Zero” të dokumentit final për SVAPKB 2016. OJQ-të ndërkombëtare, rajonale dhe kombëtare kanë organizuar dialogje rajonale dhe kombëtare, kanë marrë pjesë në debatet e KDN-së së 58-të dhe kanë ndjekur debatet e zhvilluara gjatë takimeve. Një sërë OJQ-sh reagues mbi “draftin Zero” që u hodh në qarkullim në Janar 2016 dhe kërkuan vazhdimin e përfshirjes së OJQ-ve në diskutimet që do të çojnë në përgatitjen e dokumentit final.⁸

Përgatitjet e SVAPKB-së : “Një proces përgatitor i përshtatshëm, përfshirës dhe efektiv”

Përgatitjet për Seancën e Veçantë të Asamblesë së Përgjithshme të Kombeve të Bashkuara në 2016-ën zurën vend përgjatë linjave në të cilat ishte përgatitur seanca e 57-të e KDN-së. Seanca e 57-të e KDN-së rishikoi progresin e bërë në arritjen e objektivave të vendosura në planin e veprimit dhe Deklaratën Politike të vitit 2009.

Takimi i 57-të i KDN-së ra dokord të thelloonte “një proces përgatitor të përshtatshëm, përfshirës dhe efektiv”. Rezultati i deklaratës ministrore erdhi si rezultat i diskutimeve mbi arritjet, sfidat dhe prioritetet për katër vitet në vazhdim. Pati një debat të përgjithshëm mbi progresin dhe sfidat në implementimin e deklaratës politike dhe planit të veprimit dhe një tavolinë të rrumbullaktë rreth tri shtyllave të Planit të Veprimit. Përfshirja e shoqërisë civile ishte shumë e përshtatshme. Pati gjithashtu një raportim mbi rezultatin e Forumit Rinor dhe atij Shkencor, një seancë dëgjimore të shoqërisë civile dhe konsultim shkencor. Përgatitjet për takimin e 57-të të KDN-së dhe ky diskutim i strukturuar i debatit të përgjithshëm, tavolinat e rrumbullakta, dëgjimi i shoqërisë civile dhe konsultimi shkencor gjatë sesionit të 57-të të KDN-së u konsiderua në përfundim një proces pozitiv.

Përgatitjet për SVAPKB-në do të ndiqnin një proces të ngjashëm. Do të kishte një sërë takimesh ndërsesionale, konsultime, seanca dëgjimore, evente speciale, kontribute të shkruara të agjencive të Kombeve të Bashkuara, të shteteve anëtare, organizata ndërqeveritare dhe Organizata Jo-Qeveritare (OJQ, Akademia, komuniteti shkencor). U hap një faqe zyrtare e SVAPKB-së për “të lehtësuar një dialog global në mënyrë përfshirëse dhe transparente dhe për të funksionuar si mjet burimor për përgatitjet e SVAPKB-së”. Të gjithë palët e interesuara mund të dërgonin kontributin e tyre për postime në faqen e SVAPKB-së dhe gjithë materiali relevant në lidhje me procesin përgatitor (prezantimet, etj.) do të postohesh në faqen zyrtare të SVAPKB-së.

Rezoluta 57/5 e vitit 2014 ishte në procesin drejt SVAPKB-së një dokument i rëndësishëm që zgjidhi një sërë konfliktesh ekzistente. KDN-ja nënvizon në rezolutë rëndësinë e seancës së veçantë të Asamblesë së Përgjithshme si një moment historik në rrugën drejt 2019-ës. KDN-ja njihet si trupi udhëheqës për përgatitjen e

seancës së veçantë për të siguruar një proces përgatitor të përshtatshëm, përfshirës dhe efektiv. Zyra e Kombeve të Bashkuara mbi Drogat dhe Krimin (ZKBDK- angl. UNODC) do të ofrojë ekspertizë substanciale dhe mbështetje teknike për procesin përgatitor për seancën e veçantë të Asamblesë së Përgjithshme dhe Sekretariati do të përgatisë një raport për shqyrtim nga Komisioni para ose në sesionin e sapothirrur, sesionin e 57-të të tij, një raport që përmban rekomandime mbi përgatitjet, rezultatet e mundshme dhe çështjet organizative lidhur me këtë seancë të veçantë;⁹

KDN-ja ka vendosur t'ia ngarkojë detyrën e përgatitjes së seancës së veçantë një bordi. Bordi do të marrë pjesë në takimet e byrosë së zgjeruar të seancave numër 58 dhe 59 të KDN-së dhe do të ndihmojë KDN-në dhe kryetarët e seancave respektive në përmbushjen e mandateve të tyre në përputhje me rezolutën 57/5 të Komisionit të 21 marsit të vitit 2014.¹⁰

Në këtë kuadër, ku KDN-ja do të luajë një rol qendror, kanë filluar përgatitjet themelore.

Qëllimi i SVAPKB-së

Në 4 shtator 2014 u prezantuan drafti i parë rreth qëllimit të SVAPKB-së dhe një agjendë provizore. Qasja e propozuar ndjek qëllimin e përcaktuar në rezolutën 67/193 të Asamblesë së Përgjithshme. Kjo qasje gjithashtu reflekton thirrjen e bërë gjatë debatit të 57-të të KDN-së “merrni një qasje praktike duke forcuar implemtimin operacional dhe global të dokumenteve ekzistente të politikave duke vënë në përdorim të plotë të gjitha mjetet e disponueshme dhe duke ndarë provat dhe ekspertizën që ekziston në nivel kombëtar dhe rajonal” dhe ndërkohë “duke marrë parasysh realitetet aktuale”.

Agjenda e propozuar provizore do të përmbajë 5 mbledhje kryesore mbi temat (1) drogat dhe shëndeti, (2) drogat dhe krimi, (3) drogat dhe të drejtat e njeriut, (4) drogat dhe zhvillimet, (5) drogat dhe

shkenca e teknologjia, (6) drogat dhe rinia. Gjithashtu u përshkruan çështjet që do të merren në konsideratë për çdo temë.

Në 12 nëntor 2014 kryetari i KDN-së paraqiti një version të rishikuar të propozimeve lidhur me SVAPKB 2016. Miratimi i atij versionit të rishikuar ishte baza për progresin e përgatitjeve. Vendimi ishte

a. Të mbahej një Debat i Përgjithshëm i Nivelit të Lartë (seancë plenare) për të vlerësuar arritjet dhe sfidat në adresimin e problemit botëror të drogës në nivel kombëtar, rajonal dhe global dhe për të diskutuar mënyrat drejt forcimit të implemtimit operacional të Deklaratës Politike të vitit 2009 dhe Planit të Veprimit.

b. Të mbaheshin mbledhjet e diskutimit si vijon (1) “Droga dhe Shëndeti”, (2) “Droga dhe Krimi”, (3) “Droga dhe të drejtat e njeriut, rinia, gratë, fëmijët dhe komunitetet”, (4) “Çështjet ndërsektoriale: sfidat e reja, kërcënimet dhe realitetet”, dhe (5) “Zhvillimi Alternativ”.

Shtetet anëtare, subjektet e Kombeve të Bashkuara, organizatat ndërqeveritare dhe OJQ-të do të diskutojnë këto tema dhe do t'i raportojnë KDN-së.

Këto tema janë diskutuar gjerësisht në të gjitha nivelet. Shtetet anëtare paraqitën dokumente pozicionimi dhe në seancën e 58-të të KDN-së në vitin 2015, po ashtu si dhe në takimet ndërsesionale dhe në debatin tematik të nivelit të lartë që ishte në mbështetje të SVAPKB 2016, në 7 maj të 2015-ës zuri vend një debat përfshirës dhe me peshë. Reaguan edhe përfaqësuesit nga komuniteti shkencor, organizatat rajonale dhe ndërqeveritare, agjencitë e Kombeve të Bashkuara dhe OJQ-të. Pas KDN-së së 58-të, në mars 2015, shtetet ranë dakord të miratonin një dokument të SVAPKB-së që ishte përmbledhës, me shumë peshë, konçiz dhe i orjentuara drejt veprimit.

Të gjitha vendet pranojnë se SVAPKB-ja është një mundësi për një vlerësim të ndershëm e të sinqertë të progresit dhe frenimeve, suksesit dhe dështimeve, sfi

dave dhe pengesave që kanë politikat aktuale të drogave. Edhe pse ka një thirrje për hapje, shumica e vendeve ndiejnë nevojën e deklarimit se të treja konventat e Kombeve të Bashkuara mbi kontrollin e drogës, që mundësojnë strukturën ligjore ndërkombëtare në adresimin e fenomenit të drogës, janë guri i themelit i përgjigjies globale ndaj problemit botëror të drogës. Shumë vende vënë në dukje se përveç tri konventave të Kombeve të Bashkuara, janë të rëndësishme edhe Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut dhe nevoja për të “implementuar politika të kontrollit të drogës që janë në përputhje me urdhërat kryesore të Kombeve të Bashkuara si paqja, siguria, të drejtat njerëzore dhe zhvillimi”. Një sërë vendesh të Amerikës Latine, iniciativa të shoqërisë civile dhe OJQ janë gjithësesi të gatshme ta shohin SVAPKB-në si një mundësi për një debat të gjerë pa kufizime, një debat që mund të përfshijë edhe mundësinë e rishikimit të tri konventave të Kombeve të Bashkuara mbi drogat narkotike. Debati i hapur, pa kufizime, është e vetmja mënyrë për të ngritur një politikë mbi drogat më humane dhe efektive që do të çojë në korrigjimin e “pasojave të paqëllimshme” aktuale të sistemit si dhuna, korrupsioni, pastrimi i parave, shkelja e të drejtave të njeriut dhe krimet të organizuar. Ka edhe një konsensus të mëtijshëm që po rritet, që politika mbi drogat duhet të fokusohet mbi shëndetin publik dhe jo mbi ndëshkimin dhe shtypjen. Dekriminalizimi i përdoruesve është të fitosh terren pavarësisht kundërshtimit të një numri të vogël shtetesh dhe OJQ-sh.

Për të patur një ide mbi kontributet në temat e takimeve diskutuese, po tregojmë disa rekomandime karakteristike për çdo temë që janë propozuar nga shtetet anëtare, organizatat ndërqeveritare dhe OJQ-të. Ne fokusohemi kryesisht në kontributin e BE-së, SHBA-së dhe TFHC-së.

1. Droga dhe shëndeti

1. Përdoruesit e varur të drogës duhet, së pari dhe mbi të gjitha, të konsiderohen persona që kanë nevojë për vëmendje, kujdes dhe trajtim për të përmirësuar kushtet e tyre shëndetsore dhe integritetin social, duke ndaluar marxhinalizimin dhe stigmatizimin. (BE)¹¹

2. Marrja në konsideratë e politikave alternative që shkojnë përtej ekstremeve e ndalimeve të ashpra dhe plotësimi i legjislacionit. Kjo përfshin zhvillimin e alternativave ndaj burgosjes për veprat penale të drogës dhe dekriminalizimin e përdorimit dhe zotërimit në sasi të vogla të drogës për përdorim personal. Forum i Shoqërisë Civile (FSHC- angl. CSF)¹²

3. Të deklarohet se njerëzit që përdorin droga duhet të marrin mbështetje, trajtim dhe mbrojtje në vend që të ndëshkohen (SHBA)¹³

4. Strategjitë kombëtare të drogave duhet të garantojnë qasje të gjerë dhe jo-diskriminative në parandalim, ndërhyrje të hershme, reduktim të dëmit dhe rrezikut, diagnostikim, trajtim dhe kujdes, rehabilitim, riintegrim social dhe rikuperim (duke përfshirë strehim dhe mbështetje për punësim), shërbimet që kanë të bëjnë kryesisht me sëmundjet e gjakut- të lidhura me përdorimin e drogës, por pa u kufizuar në HIV dhe hepatitin viral për përdoruesit e drogës. (BE)

5. Nxjerrja në pah e nevojës për investim në iniciativa mirëkuptuese të bazuara në fakte mbi reduktimin e kërkesës duke përfshirë edukimin, ekzaminim, trajtimet e lidhura me sjelljen dhe mjekimin, kërkime shkencore për trajtim efektiv, si dhe programe për parandalimin e mbidozës me qëllim rikuperimin. (BE)

6. Disponimi dhe mbulimi i masave që reduktojnë dëmin dhe rrezikun duhet të rriten gjerësisht për shkak të rolit të tyre të spikatur në minimizimin e pasojave shëndetsore dhe sociale të përdorimit të drogës dhe në parandalimin dhe reduk-

timin e vdekjeve nga droga dhe sëmundjet e gjakut. (BE)

7. Aksesin ndaj varianteve të ndryshme të trajtimit, si trajtimi i zëvendësimit opioid, duhet të zgjerohet duke u nisur nga fakti se provat e disponueshme shkencore e mbështetin fuqishëm efikasitetin e tyre. Kërkimi në fushën e trajtimeve të drogave duhet të inkurajohet dhe promovohet. (BE)

8. Aksesin dhe disponimin e medikamenteve të kontrolluara duhet të përmirësohet ndërkohë që duhet të shmangen pengesat e panevojshme për të patur akses mbi medikamentet esenciale. (BE)

9. Nevoja për të rritur aksesin në medikamentet e kontrolluara për qetësimin e dhimbjeve dhe trajtimin e varësisë nga opioidet në më shumë se 83% të botës, duhet të jetë pikë kryesore në çdo diskutim serioz e të shumanshëm mbi problemin botëror të drogës. Dështimet e shteteve për të siguruar akses në medikamentet kryesore të kontrolluara për dhimbjet e forta, kujdesin në lehtësimin e dhimbjeve dhe trajtimin e varësisë, është shkëlqej e të drejtave të qytetarëve të tyre në standartin më të lartë të mundshëm të shëndetit fizik e mendor. SVAPKB-ja mbi Problemin Botëror të Drogës do të jetë një moment shumë i rëndësishëm për të adresuar anën “tjetër” të problemit të drogës që nuk njihet gjerësisht, siç është mungesa e aksesimit të analgjezikeve opioidë për qëllime mjekësore e shkencore. (TFSHC)¹⁴

10. Planifikimi ndërkombëtar i substancave në KDN duhet t'i japi prioritet provave shkencore nga rekomandimet e OBSH-së që të sigurojë që vendimet e planifikimit nuk minojnë objektivat e shëndetit publik. (BE)

11. Aksesin në shërbimet e trajtimit të drogave dhe në masa të tjera të kujdesit shëndetsor në burgje ka nevojë të përmirësohet tërësisht duke i garantuar vazhdimësinë e trajtimit përdoruesit të drogës gjatë burgimit dhe pas lirimit nga burgu me qëllim arritjen e një përkujdesi

cilësor të barazvlefshëm me atë që jepet në komunitet. (BE)

12. Reduktimi i dëmit është një prioritet kyç për shumicën e organizatave të shoqërisë civile që punojnë në fushën e drogave. Shërbimet e reduktimit të dëmit duhet të jenë gjerësisht të disponueshme dhe lehtësisht të aksesueshme nga të gjithë njerëzit që përdorin droga pavarësisht nacionalitetit, races/etnicitetit, moshës, gjinisë, klasës ose çdo lloj karakteristike tjetër demografike. Shiringat dhe mjetet sterile të injektimit duhet të jenë të disponueshme për të gjithë njerëzit që përdorin droga duke përfshirë edhe personat e burgosur. (Task Forca e Shoqërisë Civile/TFSHC)

13. Thirrje për shtetet anëtare të miratojnë dhe zbatojnë standartet globale të trajtimit ndaj abuzimit me substancat dhe akreditimi i profesionistëve të trajtimit përcaktuar nga Shoqëria Ndërkombëtare për Parandalimin e Përdorimit të Substancave dhe Profesionistët e Trajtimit në 2015-en. (SHBA)

14. Njohja e çrregullimeve nga përdorimi i substancave si një gjendje mjekësore që mund të parandalohet, trajtohet dhe nga e cila personi mund të rikuperohet. (SHBA)

15. Thirrje shteteve anëtare për të përforcuar të drejtat e njeriut dhe dimensionet e shëndetit publik kur adresojnë problemin botëror të drogës dhe të marrin masa për të arritur një ekuilibër efektiv mes furnizimit dhe reduktimit të kërkesës duke rishpërndarë burimet e alokuara për politikën e brendshme të kontrollit të drogës dhe bashkëpunimit ndërkombëtar duke bërë më shumë për shëndetin publik. (Zvicër)

16. Qeveritë dhe agjencitë e Kombeve të Bashkuara (në veçanti ZKBDK-ja) duhet të inkurajohen të egzaminojnë burimet proporcionale që shkojnë për parandalim, reduktim dëmi dhe përgjigjet e trajtimeve që lidhen me problemin e drogës në kontekst dhe në krahasim me shpenzimet për masat në reduktimin e furnizimit. (TFSHC)

2. Droga dhe Krimi/ përgjigjet ndaj krimeve të lidhura me drogën;

1. Inkurajimi i përforcimit të autoriteteve ligjore për të punuar në partneritet me institutet e shëndetit publik për të arritur siguri dhe rezultate shëndetsore më të mira; (BE)

2. Miratimi i masave parandaluese për të ndihmuar adresimin e vulnerabiliteteve që çojnë, mundësojnë dhe lejojnë vazhdimësinë e krimit të organizuar; (BE)

3. Rritja e ndërgjegjësimit dhe forcimi i kapaciteteve teknike të gjykatësve, prokurorëve publikë dhe zyrtarëve të përforcimit të ligjit në fushën e drogës, si dhe krijimi, forcimi ose zhvillimi i mekanizmave për identifikimin, gjurmimin, arrestimin, kapjen dhe konfiskimin e aseteve financiare, pronave, pajisjeve ose instrumentave të tjera të përfituara nga trafikimi i drogës ose krimeve të lidhura me të; (BE)

4. Politikat mbi drejtësinë penale duhet të projektohen dhe implementohen duke patur si qëllim përmirësimin e shëndetit dhe sigurinë e individëve ndërkohë që parandalojnë dhe reduktojnë dhunën dhe pasojat e tjera të dëmshme për komunitetet. Prandaj përforcimi i institucioneve të ligjit duhet të koordinohet me shëndetin publik dhe agjencitë e shërbimit social. Mjetet e përdorura nga drejtësia penale duhet t'i përmbahen principit të proporcionalitetit dhe të përfshijnë një spektër të plotë të përgjigjieve duke përfshirë burgosjet dhe alternativat e burgosjes. (SHBA)

5. Ftimi i Shteteve Aëntare për të marrë në konsideratë rishikimin e politikave të tyre të dënimit që lidhen me drogat dhe praktikave për lehtësimin e bashkëpunimit midis drejtësisë dhe autoriteteve të shëndetit publik në zhvillimin dhe implementimin e iniciativave që përdorin masa alternative për dënimin e shkeljeve të vogla të lidhura me drogën. (SHBA)

6. Inkurajimi i mëtejshëm i nisjes së programeve pilote, iniciativave kërkimore dhe shkëmbimit të informacionit mbi praktikat

më të mira për të përshpejtuar reformat e drejtësisë penale nën strukturën e konventave mbi drogat. (SHBA)

7. Zhvillimi i mundësive për të treguar dhe promovuar policimin në komunitet dhe një kulturë ligjzbatuese për të reduktuar krimin dhe dhunën ndërkohë që tregohet përvoja e shteteve anëtare në adresimin e organizatave të lidhura me drogën, e veçanërisht bandave. (SHBA)

8. Ndërtoni mbi mësimet e nxjerra dhe kërkonit të rrisni përpjekjet për të promovuar bashkëpunimin gjyqësor, rritjen e ndërsjelltë të asistencës ligjore që shënjestron trafikimin nga deti dhe luftoni pastrimin e parave. (SHBA)

3. Droga dhe të Drejtat e Njeriut, Rinia, Gratë, Fëmijët dhe komunitetet

1. Palët duhet të marrin në konsideratë heqjen e dënimit me vdekje në të gjitha rrethanat, duke përfshirë rastet e veprave të lidhura me drogën dhe të implementojnë politika efektive mbi drogat që bazohen mbi respektin për dinjitetin njerëzor, lirinë, demokracinë, barazinë, solidaritetin, qeverisjen e ligjit dhe të drejtave të njeriut. (BE)

2. Palët duhet të sigurojnë që struktura e tyre ligjore për veprat e lidhura me drogën është në të njëjtën linjë me rekomandimet ndërkombëtare për sa i përket parimit të proporcionalitetit. (BE)

3. Palët duhet të marrin në konsideratë zhvillimin dhe implementimin, kur është e përshtatshme, të alternativave të burgosjes dhe sanksioneve shtrënguese që janë të aplikueshme ndaj personave që kanë kryer vepra penale të vogla me natyrë jo të dhunëshme të lidhura me drogën, me qëllim promovimin e rehabilitimit dhe riintegritit të tyre social. (BE)

4. Edhe strategjitë e parandalimit duhet të marrin në konsideratë të drejtat e fëmijëve dhe të rinjve për të qenë të mbrojtur nga

rreziqet e lidhura me përdorimin e drogës. (BE)

5. Shihet një nevojë për të integruar një perspektivë gjinore në politikat mbi drogat, të dyja lidhur me kërkesën dhe furnizimin, duke siguruar që planet dhe strategjitë kombëtare të promovojnë pjesëmarrjen e plotë, mbrojtjen dhe aksesin në trajtim, reduktimin e dëmit dhe shërbimet e ngjashme për gratë. (BE)

6. Një nga prioritetet kryesore të shoqërisë civile është nevoja për të njohur të drejtat njerëzore të njerëzve që përdorin drogë dhe për të kuptuar që ata meritojnë të trajtohen me respekt. Përdoruesit e drogës duhet të kenë të drejtën e pjesëmarrjes në programe për të përmirësuar jetën dhe mirëqenien e tyre, aksesin në nevojat bazike të jetesës, gjyqe të drejta ligjore, dënime proporcionale dhe liri nga tortura dhe keqtrajtimi. (TFSHG)

7. SVAPKB-ja duhet nënvizojë problemet që prekin rininë direkt dhe indirekt. Shoqëria civile është e shqetësuar mbi nevojën e fëmijëve për të qenë të mbrojtur nga drogat e paligjshme, kriminaliteti dhe influenza e tregut të drogës. KDN-ja dhe SVAPKB-ja duhet të marrin në konsideratë komisionimin e ZKBKD-së për të zhvilluar udhëzime specifike për t'ju përgjigjur të rinjve. (TFSHC)

4. Zhvillimi alternativ; bashkëpunimi rajonal, ndër-rajonal dhe ndërkombëtar në zhvillimin e një politike mbi kontrollin e drogës të balancuar e të orientuar drejt zhvillimit; duke adresuar problemet ekonomiko-sociale

1. Duhet të shtjellohen, zhvillohen dhe implementohen alternativa të besueshme ekonomike për kultivimin e paligjshëm në vendet prodhuese në bashkëpunim të ngushtë me aktorët lokalë, kombëtarë dhe ndërkombëtarë.

2. Problemet nga drogat, duke qenë të ndërlydhura me zhvillimin e qëndrueshëm, kërkojnë një qasje holistike të zhvillimit

rural për zonat e mbjelljes së drogës, që nuk kërkon vetëm të zëvendësojë mbjelljen e drogave të paligjshme, por që adreson kushtet strukturore që mundësojnë emergjencën e ekonomive të drogave të paligjshme.

“Drafti Zero” i dokumentit përfundimtar

Në 14 janar 2016 bordi i SVAPKB-së nxori draftin e parë “zero”. Në 10 shkurt 2016 bordi nxori një version të rishikuar të “draftit zero”. Bordi propozoi të negocionte mbi tekstin në mbledhjet informale në Vjenë dhe të prezantonte propozimin në KDN-në e 59-të në mars 2016. Në sesionin e 59-të të KDN-së, teksti do të finalizohet dhe do t'i prezantohet SVAPKB-së për miratimin final. OJQ-të protestuan rëndë kundër kësaj procedure duke vënë në dukje se negociatat mbi tekstin nuk duhet të kufizohen vetëm në “informale”. “Teksti pasues duhet të bëhet i disponueshëm për të gjitha palët e interesuara dhe drafti i plotë duhet të mbetet i hapur deri në segmentin e SVAPKB-së të seancës së 59-të të KDN-së”. Ato gjithashtu vunë në dukje se “veç kësaj, opsioni i gjuhës negociuese në vetë SVAPKB-në nuk duhet lënë pa u marrë në konsideratë”. Kjo bazohet mbi principin se ‘nuk është rënë dakord për asgjë derisa të bihet dakord për çdo gjë’.¹⁵

Versioni i rishikuar i “draftit zero” të dokumentit final ka ndryshuar tashmë një sërë paragrafesh në tekst edhe pse problemet kryesore që janë të pazgjidhura ende mungojnë. Frazja “reduktimi i dëmit” nuk është në tekst, “diskriminimi i përdoruesve” gjithashtu dhe thirrja për reformë të sistemit aktual nuk njihet në mënyrë eksplicite. Drafti i rishikuar gjithësesi përmban një sërë pikash që janë një përmirësim i “draftit zero”. Drafti njihet “që qeniet njerëzore duhet të vendosen në qendër të politikave kombëtare e ndërkombëtare të drogave dhe nënvizon rëndësinë e ruajtjes dhe përforcimit të ligjit dhe zbatimit të ligjit për mbrojtjen dhe sigurinë e

individëve dhe shoqërive, si dhe forcimin e përgjigjive të shëndetit publik, respektimin e të drejtave njerëzore dhe lirive themelore të gjithë individëve pa ndonjë formë diskriminimi duke marrë në konsideratë nevojat specifike të grave, fëmijëve dhe të rinjve, si dhe nevojën e futjes së perspektivave gjinore dhe moshore në të gjitha politikat dhe programet e lidhura me problemin botëror të drogës”.¹⁶

Ai përsërit angazhimin “për të promovuar aktivisht shëndetin dhe mirëqenien e individëve dhe shoqërisë, lehtësimin për mbajtjen e mënyrave të shëndetshme të jetesës dhe mirëqenie për të gjithë, në të gjitha moshat, përmes iniciativave kombëtare e ndërkombëtare që janë efektive, mirëkuptuese dhe të mbështetura në dëshmi shkencore që reduktojnë kërkesën mbi trajtimin, kujdesin, rikuperimin, rehabilitimin dhe masat e riintegrit social, si dhe masat që synojnë parandalimin dhe minimizimin e pasojave sociale dhe ato në shëndetin publik që sjell abuzimi me drogën”. Ai njeh “varësinë nga droga si një çrregullim shëndetsor mendor e fizik multi-faktorial të trajtueshëm që duhet adresuar përmes trajtimeve, përkujdesit dhe programeve rehabilituese efektive të bazuara në të dhëna shkencore” dhe “vlera afatgjatë e pëlqimit dhe pjesëmarrjes vullnetare në trajtimin e personave që kanë zhvilluar çrregullime nga përdorimi i substancave”. Po avokon për të “integruar në trajtimet kombëtare dhe programet e rikuperimit dhe riintegrit masa efektive që synojnë të minimizojnë pasojat sociale dhe ato në shëndetin publik të abuzimit me drogën duke përfshirë, ku është e përshtatshme dhe në përputhje me legjislacionin kombëtar dhe standartet ndërkombëtare, trajtimin e zëvendësimit opioid, programet e shkëmbimit të shiringave dhe ndërhyrje të tjera që përmbajnë transmetimin e HIV-it dhe sëmundjeve të tjera të gjakut që lidhen me përdorimin e drogës, si p.sh. hepatiti viral dhe rritjen e aksesit ndaj ndërhyrjeve të tilla duke përfshirë trajtimin dhe shërbimet në terren, në

burgje dhe në ambiente të tjera kujdestarie, si dhe për të nxitur në këtë drejtim përdorimin, sipas rastit, të Udhëzuesit Teknik për Vendet në Vendosijen e Shënjestrave për Akses Universal në Parandalimin e HIV-it, Trajtnimin dhe Përkujdesin për Përdoruesit e Drogës me Injektiv të OBSH-së, ZKBDK-së dhe Programit të Përbashkët të Kombeve të Bashkuara kundër HIV/SIDA-s (angl. UNAIDS)

Drafti rekomandon me detaje masat për të nxitur dhe siguruar vlefshmërinë, përbalueshmërinë dhe aksesin në substancat e kontrolluara për qëllime mjekësore e shkencore, ndërkohë që parandalon devijimin, abuzimin dhe trafikimin e tyre.

Në rekomandimet mbi drogën dhe të drejtat e njeriut, rininë, gratë, fëmijët dhe komunitetet, drafti rekomandon, midis të tjerash, të “zhvillojë ndërhyrje të përshtatshme sipas moshës dhe sensitive ndaj çështjeve gjinore që targetojnë dhunën ndaj të rinjve, dhunën urbane, duke përfshirë këtu edhe dhunën e bandave, dhe marrjen e masave të duhura për të mundësuar zhvillimin efektiv ekonomik-social dhe mënyrat alternative të jetës edhe nëpërmjet trajnimeve profesionale dhe mundësive të punësimit”, si dhe “të njohë praktikën tradicionale të bimëve të përdorura nga popullsia indigjene në përputhje me konventat ndërkombëtare të kontrollit të drogës duke marrë në konsideratë Deklaratën e Kombeve të Bashkuara të të Drejtave të Indigjenëve”.

Në paragrafin mbi “sfidat, kërcënimet dhe realitetet e reja” drafti rekomandon disa masa mbi Substancat e Reja Psikoaktive (SRP), Stimulantët e Tipit Amfetaminë (STA), prekursorëve, keqpërdorimit ose përdorimit jomjekësor të medikamenteve farmaceutike dhe përdorimit të internetit. Në të njëjtin paragraf drafti flet për “udhëzuesit e rinj” dhe “rishikimin dhe përditësimin e politikave mbi drogën”. Ai i bën thirrje Komisionit të Drogave Narkotike (KDN-së) “të marrë në konsideratë fillimin e zhvillimit të udhëzuesve të rinj mbi as-

pektet e ndryshme të problemit botëror të drogës dhe të përditësojë udhëzuesit ekzistues me qëllim thellimin e bashkëpunimit ndërkombëtar dhe kapacitetin e autoriteteve përkatëse kombëtare” dhe i bën thirrje “Zyrës së Kombeve të Bashkuara mbi Drogën dhe Krimin (ZKBDK), Bordit Ndërkombëtar të Kontrollit të Narkotikëve (BNKN) dhe Organizatës Botërore të Shëndetit (OBSh) t’i sigurojnë këshillim ligjor dhe asistencë shteteve, me kërkesë nga këto të fundit, për rishikimin dhe përditësimin e politikave të tyre mbi drogat duke marrë parasysh nevojat dhe realitetet e tyre të ndryshme kombëtare, mbi të gjitha, përmes nxitjes së shkëmbimit të informacionit dhe praktikave më të mira të politikave të bazuara në prova shkencore që shtetet kanë adoptuar”.

Paragrafi përmbyllës i draftit “shpreh vlerësimin për kontributin e rëndësishëm që është marrë nga shumë palë në mbështetje të përgatitjeve për Seancën e Veçantë”, riafirmon “vendosshmërinë për të nxitur efektivisht një shoqëri të lirë nga abuzimi me drogën për të siguruar që të gjithë njerëzit të jetojnë shëndetshëm, me dinjitet dhe në paqe, të sigurtë dhe në prosperitet, dhe bën të qartë që është i vendosur të ndërmarrë të gjitha hapat e nevojshme për të implementuar rekomandimet operacionale në partneritet të ngushtë me Kombet e Bashkuara, organizata të tjera ndërqeveritare dhe shoqërinë civile, dhe të sigurojë për Komisionin mbi Drogat Narkotike (KDN), si trupi kryesor i Kombeve të Bashkuara për politikbërjen me përgjegjësi primare për çështjet e kontrollit të drogës, kohë pas kohe informacione mbi progresin e bërë në implementimin e këtyre rekomandimeve në përgatitje për rishikimin e Deklaratës Politike dhe Planit të veprimit për 2019-ën”.

Fjalitë mbyllëse të rezultateve të draftit vënë në dukje qartësisht vitin 2019 si vitin e vendimeve. Kjo e vendos të gjithë operacionin e SVAPKB-së në perspektivë. Drafti i dytë i rishikuar tregon, deri në njëfarë mase, se në bord ka fleksibilitet. Ne nuk

përfshijmë se në periudhën e mbetur do të dalë një tekst më i balancuar dhe sfidues. Njohja e reduktimit të dëmit dhe dekriminalizimit të përdoruesve të drogës nevojitet të përfshihet në tekstin rezultativ të SVAPKB-së. Shumica e vendeve të botës kanë programe dhe shërbime të reduktimit të dëmit, dhe gjithmonë e më shumë vende po adoptojnë legjislacione që në praktikë nuk ndëshkojnë njerëzit për përdorimin dhe mbajtjen e drogës për përdorim personal. Nuk është aspak më shumë se sa e drejtë të përfshihet ky realitet ekzistues në dokumentin final për SVAPKB-në. Në periudhën e mbetur deri në takimin e SVAPKB-së teksti me siguri do të amendohet dhe plotësohet pak. Teksti përfundimtar do të miratohet gjatë SVAPKB-së. Thelbi i tekstit aktual gjithësesi do të mbetet i njëjti. Me perspektivën e 2019-ës, rezultati final nuk mund të bjerë në kundërshtim me realitetin aktual dhe reformat që po zbatohen.

SHËNIM

*Thanasis Apostolu është Drejtor i Organizatës DIOGENIS (angl. DIOGENIS), Dialogu mbi Politikën e Drogave në Evropën Juglindore

¹ Rezoluta 64/182

<http://www.refworld.org/pdfid/4bfce8332.pdf>

² https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/Joint_Ministerial_Statement/V1403583_E_ebook.pdf

³ Rezoluta 69/200

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/69/200

⁴ Rezoluta 67/193

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/67/193

⁵ http://www.drogasedemocracia.org/Arquivos/declaracao_ingles_site.pdf

⁶ Për një pasqyrë mbi ligjshmërinë e kanabisit sipas vendit shihni: https://en.wikipedia.org/wiki/Legality_of_cannabis_by_country

⁷ <https://www.unodc.org/unodc/en/ngos/DCN13-civil-society-engages-in-ungass-2016-preparatory-process.html>

8. <http://idpc.net/publications/2016/02/negotiating-the-ungass-outcome-document-challenges-and-the-way-forward>

⁹
https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Background/CND_Res_57_5.pdf

¹⁰
https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Background/CND_Res_57_5.pdf
https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Background/CND_Deci_57_2.pdf

https://dl.dropboxusercontent.com/u/64663568/library/Zero-Draft_EU-contributions.pdf

¹¹
https://dl.dropboxusercontent.com/u/64663568/library/Zero-Draft_EU-contributions.pdf

¹²
https://dl.dropboxusercontent.com/u/64663568/alerts/Zero-draft_CSF-recommendations.pdf

¹³
https://dl.dropboxusercontent.com/u/64663568/library/Zero-Draft_USA-contribution.PDF

¹⁴<http://nyngoc.org/wp-content/uploads/2015/10/Civil-Society-Task-Force-Recommendations-for-Zero-Draft.pdf>

¹⁵<http://idpc.net/publications/2015/07/idpc-recommendations-for-the-zero-draft-of-the-ungass-outcome-document>

¹⁶
<http://drugpolicydebateradar.com/2016/02/11/draft-outcome-document-ungass-2016-revised-9-february-2016-our-joincommitment-in-effectively-addressing-and-counteracting-the-world-drug-problem/>

**OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS**

Shoqata DIOGJENIS (angl. DIOGENIS) organizoi më datat 1-3 tetor 2015 një takim rajonal të OJQ-ve, bolitikbërësve dhe shkenctarëve/ studiuesve nga vendet e Evropës Juglindore në Beograd për të diskutuar rreth Seancës së Veçantë të Asamblesë së Përgjithshme të Kombeve të Bashkuara mbi Drogat (SVAPKB, prill 2016) dhe domethënien e saj për Evropën Juglindore. Takimi u mbyll me formulimin e disa konkluzioneve relevante për situatën në vendet e Evropës Juglindore.

Deklarata e OJQ-ve në Evropën Juglindore “SVAPKB 2016 dhe domethënia e saj për Evropën Juglindore”

Pjesëmarrësit shprehin vlerësimin e tyre për iniciativën e Shteteve Aëntare të Kombeve të Bashkuara, organizatave ndërkombëtare, shoqërisë civile dhe në veçanti OJQ-ve për të diskutuar dhe debatuar hapur problemet kryesore të lidhura me fenomenin e drogës. Është e rëndësishme që SVAPKB-ja të përfshijë përveç rishikimit të progresit në implementimin e deklaratës politike të 2009-ës, “vlerësimin e arritjeve dhe sfidave në luftën kundër problemit botëror të drogës, brenda strukturës së tri konventave ndërkombëtare të kontrollit të drogës dhe instrumenteve të tjera relevante të Kombeve të Bashkuara”. Rezultati i marrë nga SVAPKB-ja duhet t’i japë një shtysë të re rinovimit të politikave të drogës dhe praktikave në botë.

Situata politike, ekonomike dhe sociale në vendet e Evropës Juglindore e bën të vështirë zhvillimin koherent, mirëkuptues dhe të zbatueshëm të politikave mbi drogat. Drogat nuk marrin vëmendjen e duhur në agjendën politike në vendet e këtij rajoni. Trajtimi i përdoruesve, pavarësisht përpjekjeve të viteve të fundit për ta ndryshuar fokusin nga një qasje ndëshkuese në një qasje drejt shëndetit publik dhe respektimit të të drejtave të njeriut, mbetet një përgjegjësi e drejtësisë penale me gjithë pasojat e marxhinalizimit, stigmatizimit dhe përjashtimit social. Në vendet e Evropës Juglindore, një përqindje e madhe e njerëzve që përdorin drogë është burgosur pa një perspektivë për integrim social. Ndërkohë që kërkimet shkencore dhe përvoja praktike tregojnë se përfshirja e përdoruesve të drogës dhe njerëzve të varur nga droga në programet e trajtimit dhe të reduktimit të dëmit është më efektive dhe më e lirë, qeveritë nuk i mbështesin në mënyrën e duhur këto alternativa. Në të kundërt, në shumicën e vendeve, ofruesit e shërbimeve të reduktimit të dëmit bëhen më të paktë dhe në shumë raste këto shërbime po mbyllen si pasojë e mungesës së fondeve. Krimi i organizuar dhe korrupsioni i lidhur me trafikun e drogës është një problem i madh në vendet e rajonit që ndodhen në rrugët e trafikimit të drogës, armëve dhe qenieve njerëzore. Bashkëpunimi me komunitetin ndërkombëtar për të luftuar këto probleme është i nevojshëm.

Pjesëmarrësit propozojnë që seanca e Veçantë mbi Drogat të japë udhëzuesat dhe të angazhojë Shtetet Anëtare të ndjekin çështjet e mëposhtme:

1. Shtetet Anëtare të Kombeve të Bashkuara angazhohen të vendosin në praktikë principin e përsëritur vazhdimisht të qasjes së balancuar midis reduktimit të furnizimit dhe kërkesës. Për vendet në Evropën Juglindore kjo nënkupton që përparësi i duhet dhënë alokimit të burimeve për programet e reduktimit të dëmit dhe forcimit të parandalimit, trajtimit dhe integritetit social.

2. Kriminalizimi i përdoruesve të drogës ka provuar se është antiproduktiv dhe i dëmshëm për shoqërinë e individët dhe duhet shfuqizuar. Zyra e Kombeve të Bashkuara mbi Drogën dhe Krimin përmend në dokument “Dispozitat e politikave mbi drogat nga kontrolli ndërkombëtar mbi drogat” që “Konventat Ndërkombëtare nuk kërkojnë domos-

doshmërisht ndëshkimin për posedimin, blerjen ose kultivimin për përdorim personal". Seanca e Veçantë duhet të mbajë një pozicion të qartë dhe të përcaktojë kuadrin brenda të cilit vendet anëtare mund të adresojnë dekriminalizimin e përdoruesve të drogës.

3. Programet e reduktimit të dëmit njihen si dokumente strategjike mbi drogat në shumicën e vendeve të Evropës Juglindore por kjo njohje nuk është transpozuar në legjislacionin shtetëror. Nevojitet integrimi i reduktimit të dëmit në legjislacionin kombëtar, përfshirë shpërndarjen dhe shkëmbimin e shiringave dhe dhomave të mbikqyrura të konsumimit.

4. Përdorimi i të ashtuquajturave substanca psikoaktive nga të rinjtë është prioritet dhe duhet të adresohet efektivisht. Duhet të mbështetet trajnimi dhe edukimi së bashku me nxitjen e një stili të shëndetshëm jetese.

5. Kanabisi është substanca kryesore e përdorur nga të rinjtë. Kanabisi, si një substancë e ndaluar, është çështje e vështirë. Me kalimin e kohës gjithmonë e më shumë vende bëjnë një dallim ndërmjet kanabisit dhe substancave të tjera psikotrope. Disa vende kanë prezantuar legjislacionin mbi kanabisin. Seanca e Veçantë mbi Drogat e vitit 2016 nuk mund t'i inorojë këto zhvillime dhe duhet të ofrojë udhëzues për adresimin e tyre. Vendet e Evropës Juglindore përballen me prodhimin ilegal dhe trafikimin e kanabisit, dy probleme që duhet të zgjidhen.

6. Takimi në Beograd identifikoi mungesën e programeve trajtuese për minorenët që përdorin drogat opioide. Ky është një problem që ka nevojë për ndërhyrje të menjëhershme, sidomos për grupe të caktuara popullsie në vendet e Evropës Juglindore.

Komuniteti ndërkombëtar ka mundësinë që në Seancën e Veçantë të radhës të Asamblesë së Përgjithshme të Kombeve të Bashkuara në 2016-ën të propozojë një kuadër parimesh që do t'i lejojnë Shteteve Aëntare dhe shoqërisë civile të mbajë diskutime kuptimplota mbi drogat shoqëruar me aplikimin e metodave dhe programeve që kane treguar se janë efektive. Kushtet dhe sfidat e reja sociale kërkojnë legjislacion dhe politika që janë konsistente me njohjen shkencore, nxitjen e stilit të shëndetshëm të jetesës dhe respektin për të drejtat themelore të njeriut.

Beograd, 2 tetor, 2015

Aksion Plus (Shqipëria)
Viktorija (Bosnja dhe Hercegovina)
Diogenis (Greqi)
NGO 4life (Mali i Zi)
RHRN (Rumani)
ALIAT (Rumani)
SEEA.NET (Slloveni)

Margina (Bosnja dhe Hercegovina)
(HOPS) (FYR Maqedoni)
Positive Voice (Greqi)
Center for Life (Greqi)
Juventas (Mali i Zi)
Prevent (Serbi)

Dialogu mbi Politikat e Drogave në Evropën Juglindore

Sistemi aktual i kontrollit global të drogave bazohet në tri Konventat ndërkombëtare të Kombve të Bashkuara: Konventa e Vetme mbi Drogat Narkotike (1961) e amenduar nga Protokollin e 1972-it, Konventa mbi substancat Psikotrope e vitit 1971 dhe Konventa mbi Drogat Ilegale dhe substancat Psikotrope e vitit 1988.

Skema legislative e zhvilluar pas viteve 60-të ndoqi një qasje shtypëse dhe karakterizohet nga një interpretim ndalues i Konventave të Kombeve të Bashkuara dhe shpesh është një pengesë për zhvillimin e praktikave inovative që prekin nevojat e kohës sonë dhe që vlerësohen vazhdimisht në lidhje me efektivitetin të tyre. Dekada të tëra me politika represive drogash nuk e kanë ulur madhësinë e tregjeve ilegale të drogës, por kanë çuar në shkelje të të drejtave njerëzore, kanë shkaktuar një krizë në sistemin gjyqësor e në burgje, kanë stabilizuar krimin dhe kanë marxhinalizuar përdoruesit e drogës.

Dialogu mbi Politikat e Drogave nga shoqata DIOGENIS synon të nxisi një politikë më njerëzore, më të balancuar dhe më efektive që distancohet nga qasja shtypëse dhe i qaset subjektit nga perspektiva e shëndetit publik, të drejtave njerëzore dhe reduktimit të dëmit. Projekti i specializuar "Reforma në Ligjin mbi Drogat" që nxitet nga shoqata në bashkëpunim me institutet shkencore (universitetet dhe qendrat kërkimore) në vendet e Evropës Juglindore, synon të reformojë legjislacionin duke nënvizuar praktikën e mira dhe mësimet e mësuara nga përvoja në fusha si dekriminalizimi, proporcionaliteti i dënimeve, dënimet alternative dhe reduktimi i dëmit.

- Seritë e publikimeve të shoqatës synojnë të inkurajojnë një djalog konstruktiv mes autoriteteve kompetente shtetërore që janë përgjegjëse për politikën mbi drogën, agjencive, organizatave të tjera relevante që zbatojnë këtë politikë dhe organizatave të shoqërisë civile.